

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4557/2021
16.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, Данијеле Николић, Катарине Манојловић Андрић и Гордане Џакула, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији су пуномоћници Мишко Димитријевић адвокат из ... и Стефан Димитријевић адвокат из ..., против туженог „Credit Agricole Banka Srbija“ АД из Новог Сада, чији је пуномоћник Младен Аврамовић адвокат из ..., ради утврђивања ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Вишег суда у Новом Саду Гж 2564/20 од 15.03.2021. године, у седници већа одржаној дана 16.12.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији туженог изјављеној против пресуде Вишег суда у Новом Саду Гж 2564/20 од 15.03.2021. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Новом Саду Гж 2564/20 од 15.03.2021. године и пресуда Основног суда у Новом Саду П 11204/2019 од 30.01.2020. године, тако што **СЕ ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да је ништава одредба члана 5.1 уговора о готовинском кредиту број ...-...-..., закљученог 06.08.2018. године између странака, у делу који гласи: “корисник је сагласан и овлашћује банку да приликом пласмана кредита једнократно наплати трошкове за обраду кредитног захтева у износу од 1,75 % од вредности одобреног кредита са прописаном премијом осигурања, једнократно, фиксна накнада“, да се обавезе тужени да му, на име стицања без основа неосновано наплаћене једнократне накнаде за обраду кредитног захтева, исплати износ од 2.100,00 динара са законском затезном каматом од 06.08.2018. године до исплате, као и да му накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 50.800,00 динара у року од 8 дана од достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П 11204/2019 од 30.01.2020. године, у првом ставу изреке усвојен је тужбени захтев у целости. У другом ставу изреке утврђено је да је ништава одредба члана 5.1 уговора о готовинском кредиту број ...-...-..., закљученог 06.08.2018. године између странака, у делу који гласи: “корисник је

сагласан и овлашћује банку да приликом пласмана кредита једнократно наплати трошкове за обраду кредитног захтева у износу од 1,75 % од вредности одобреног кредита са прописаном премијом осигурања, једнократно, фиксна накнада“.

У трећем ставу изреке обавезан је тужени да тужиоцу на име стицања без основа, неосновано наплаћене једнократне накнаде за обраду кредитног захтева, исплати износ од 2.100,00 динара са законском затезном каматом од 06.08.2018. године. У четвртом ставу изреке обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 17.300,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности одлуке до исплате.

Пресудом Вишег суда у Новом Саду Гж 2564/20 од 15.03.2021. године, у првом ставу изреке одбијена је жалба туженог а жалба тужиоца делимично усвојена и преиначено је решење трошкова поступка садржано у првостепеној пресуди, тако што је обавезан тужени да тужиоцу, на име накнаде трошкова парничног поступка, поред досуђеног износа од 17.030,00 динара исплати још и износ од 3.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате, док је жалба тужиоца у преосталом делу одбијена, а првостепена пресуда у побијаном непреиначеном делу потврђена. У другом ставу изреке одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је, на основу члана 404. ЗПП, благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Тужилац је поднео одговор на ревизију.

По оцени Врховног касационог суда, ревизија туженог изјављена на основу наведене одредбе дозвољена је ради уједначавања судске праксе, због чега је применом члана 404. ЗПП одлучено као у првом ставу изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија туженог основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, странке су 06.08.2018. године закључиле уговор о готовинском кредиту број-...-..., којим је тужиоцу одобрен кредит у износу од 120.000,00 динара са роком враћања од 72 месеца. Чланом 5.1 уговора обавезан је тужилац да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду за обраду кредитног захтева у износу од 1,75 % од вредности одобреног кредита, са прописаном премијом осигурања, односно 2.100,00 динара. Понуда тужене банке од 06.08.2018. године у којој су исказане накнаде и други трошкови које тужилац треба да плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту, поред осталих садржи и накнаду за обраду кредитног захтева у висини од 1,75 % од износа реализованог кредита односно 2.100,00 динара и уручена је тог дана тужиоцу. На дан пуштања средстава кредита у течај тужилац је

платио туженом износ од 2.100,00 динара, на име извршења обавезе из наведене уговорне одредбе.

Нижестепени судови су, полазећи од законских и подзаконских одредби цитираних у образложењима својих пресуда закључили да тужени у понуди није јасно и недвосмислено навео податке о трошковима обраде кредита, па је тужиоцу остао непознат механизам обрачуна трошкова, њихова структура и стварна намена и он је на тај начин доведен у неравноправан положај у односу на туженог (стручно и економски) доминантну уговорну страну, што обавезу тужиоца из оспореног члана уговора чини неодређеном и неодредивом, због чега је та одредба ништава у смислу члана 103. став 1. Закона о облигационим односима и тужени је дужан да на основу члана 210. и 214. Закона о облигационим односима врати примљени износ од 2.100,00 динара са законском затезном каматом од наредног дана од када је исплату примио.

По оцени Врховног касационог суда, становиште нижестепених суда је засновано на погрешној примени материјалног права.

Уговор о кредиту уређен је одредбама чланова 1065. – 1068. Закона о облигационим односима. Тим одредбама дат је појам тог уговора, одређена његова форма и садржина, уређена питања отказа даваоца кредита и одустања од уговора и враћања кредита пре рока, али нису ближе уређена остала права и обавезе уговорних страна, па ни право банке да од корисника наплати трошкове и накнаде настале поводом закључења уговора о кредиту или које настану у току његове реализације.

Ни Законом о банкама („Службени гласник Републике Србије“ број 107/05...14/15), којим је прописано (члан 4. став 1. тачка 2) да банка може обављати и кредитне послове (давање и узимање кредита) није ближе одређена садржина уговора о кредиту и права и обавезе банке и клијента. Тим законом предвиђено је да се на уговор закључен између банке и клијента примењују општи услови пословања банке (члан 42.), као и да Народна банка Србије може прописати јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, нарочито по основу депозитних и кредитних послова (члан 43).

Према члану 9. став 3. Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник Републике Србије“ број 26/11 и 139/14), општи услови пословања обухватају и акте којима се утврђују накнаде и други трошкови које давалац финансијских услуга наплаћује корисницима. Тим законом, поред осталог, прописана је обавеза банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање (понуда), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ни једног тренутка неће довести у заблуду (члан 17. став 1). Понуда се исписује на прописаном обрасцу и, поред осталог, садржи ефективну каматну стопу и укупан износ који корисник треба да плати, односно који треба да му се исплати, а приказан је на репрезентативном примеру у коме су назначени сви елементи на основу којих је тај износ обрачунат, као и врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене (члан 17. став 4. тачке 8. и 10).

Изглед и садржину обрасца понуде утврдила је Народна банка Србије, Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник Републике Србије“ број 65/11). Утврђени образац понуде у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3. 3. врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита.

Из изложеног следи да одредба уговора којом се корисник кредита обавезује да плати трошкове обраде кредитног захтева није противна принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима. Важећи прописи омогућавају даваоцу и кориснику кредита да у складу са начелом аутономије воље (члан 10. Закона о облигационим односима) уговором уреде питање трошкова обраде кредитног захтева, као и других трошкова и накнада у вези са својим облигационим односом. Обавезивање корисника кредита на плаћање трошкова обраде кредитног захтева није противно ни начелу савесности и поштења из члана 12. Закона о облигационим односима, уколико је ова обавеза установљена на транспарентан начин.

Стога, одредба уговора о кредиту којом се корисник обавезује на плаћање трошкова обраде кредита и пуштања кредита у течај није ништава, под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о тим трошковима који се исказују кроз обрачун ефективне каматне стопе. Одредбама Закона о заштити корисника финансијских услуга и означеном Одлуком Народне банке Србије није предвиђено да банка мора кориснику кредита предочити структуру или спецификацију трошкова, како би се сматрало да је клијент са њима упознат на јасан и недвосмислен начин. Банка је дужна да кориснику пружи информације и објашњења о условима који се односе на уговор о кредиту, на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ти услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији. Следствено томе, спецификација трошкова обраде кредита и опис њихове структуре у понуди нису услови за плаћање тих трошкова, ако је у понуди наведена врста трошкова и њихова висина. Предмет обавезе корисника кредита је у довољној мери одређен прецизним одређивањем врсте трошкова и њихове висине, па се зато не може поставити питање ништавости одредбе уговора о кредиту којом је корисник обавезан на плаћање трошкова кредита из разлога прописаног чланом 47. Закона о облигационим односима.

У конкретном случају, тужилац је уручењем понуде на прописаном обрасцу у којем су исказани врста и висина трошкова кредита, поред осталог и трошкови обраде кредитног захтева, обавештен о њиховој врсти и висини на начин који задовољава услов одређености уговорне обавезе. У погледу начела једнаке вредности узајамних давања из члана 15. Закона о облигационим односима, мора се водити рачуна о томе да се законом одређује у којим случајевима повреда тог начела повлачи правне последице, као и да се повреда начела еквиваленције првенствено односи на уговор у целини, а не на поједине његове одредбе.

Из наведених разлога, спорна уговорна одредба није ништава у смислу члана 103. став 1. Закона о облигационим односима и не постоји обавеза туженог на реституцију онога што је од тужиоца примио на име извршења обавезе из те уговорне одредбе, на основу члана 104. став 1. истог закона. Због тога је применом члана 416. став 1. ЗПП одлучено као у другом ставу изреке – преиначене су пресуде нижестепених судова и одбијен тужбени захтев, као и захтев тужиоца за накнаду трошкова поступка.

Одлука о трошковима поступка, садржана у трећем ставу изреке, донета је применом члана 165. став 2. у вези члана 153. став 1, 154. и 163. ЗПП. Туженом су досуђени трошкови поступка и то: за састав једног образложеног поднеска по 6.000,00 динара, на име заступања на једном рочишту 7.500,00 динара, за састав жалбе 12.000,00 динара, на име судске таксе за жалбу и другостепену одлуку по 1.900,00 динара, за састав ревизије 12.000,00 динара, судске таксе на ревизију 3800,00 динара и судске таксе на ревизијску одлуку 5.700,00 динара.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић